Štev. 44. V Mariboru 4. novembra 1886. Tečaj XX.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, hšt. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.
Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Stara pesen.

Kdor ima srce za ljudstvo, v katerem živi, rad in z vso skrbjo gleda na gibanje in življenje ljudstva. Iz njega sklepa pa potlej tudi, kaj stori ljudstvu dobro in kaj ga ovira v njegovem razvijanju Ako more, rad dela na to, da se mu odpravijo ovire, pripravi pa to, kar mu pospešuje srečno življenje.

Nič pa ga potlej ne veseli bolj, kakor to, če vidi, da prihaja ljudstvu čedalje manjše število ovir, zakaj s tem zapazi že tudi ob enem, kako se vzbuja v ljudstvu samem moč za močjo ter se mu veselo razvija mlado življenje.

Moč življenja leži v ljudstvu, treba je samo ovire odpraviti, vse drugo pa se razvija potlej že samo in tako prav ven iz ljudstva.

Za nas, ki živimo sredi med našim slovenskim ljudstvom, ni dvoma, da velja to tudi za to, doslej tlačeno ljudstvo. Da ne stoji visoko, na vrhu omike, to tudi mi čutimo ali vemo pa tudi isto tako, da si ni samo tega krivo. Krive so tega veliko več razmere, v katerih se je in se še vedno več manj nahaja naše ljudstvo. Ono še je slej, kakor prej tujcem pod peto in kaže torej le tam in toliko življenja, kolikor mu ga tujec ne mara zadušiti. To ni veselo.

Kaj je tujcu na tem, ali in kako se čuti naše ljudstvo? Da le služi njemu, to mu je zadosti in manj ko se ono zavé, bolje se čuti tujec pri njem. Ni čudo po takem, da si prizadeva, kar le more, da se obdrži naše ljudstvo v takem, za tujca prijetnem stanju.

Ali rodoljuba to boli in to še s tem huje, kedar izpozna, da že ljudstvo samo ne mara več za tako življenje, za življenje sužnja. Naše slov. ljudstvo pa kaže čedalje bolj, da čuti, v kakem stanu da se nahaja. Znamenj imamo za to dovolje. Ne samo da rado bere liste in knjige, ki govoré z njim po domače, v slov. jeziku, tudi na političnem polju že kaže, da vé, kdo so mu prijatelji in kdo sovražniki, da-si nosijo le-ti n. pr. o časih volitev le kar med na ustih.

Ljudstvo je zavedno dovolje, da ne seže več po takem medu, ampak izbira, sedaj že redoma, može iz sebe, slov. može, ter ne vpraša več veliko, kaj ti obetajo. Ljudstvo jih je veselo, ker čuti, da se ima od njih nadjati le tega, kar mu je v resnici na srečo. Ali diši, kakor med ali ne, po tem več ne vpraša ljudstvo.

To je dobro. Človek bi torej še mislil, da bode sedaj tudi tujec izprevidel, da slov. ljudstvo ne mara več drugim biti za sužnja, ampak lastnik lastne zemlje, na kateri prebiva. Pametno bi torej bilo, ko bi jo krenil drugam.

Doslej pa še o tem ni duha ne sluha. Vedno še se goni nemštvo pri nas, drugod laštvo ali pa tudi še madjarstvo, češ, da je tako najboljše za slov. ljudstvo in torej za le-to najlepše kaže, če se ponemči ali pomadjari.

V dokaz tega pa nimajo druga, kakor to, da slov. ljudstvo nima omike, nemštvo ali madjarstvo pa je je polno. Vse povsod, po uradih, po šolah in v očitnem življenju se bojda uvidéva.

Je-li na tem besedovanju kaj resnice? Kar se tiče ljudstva, ni betve resnice, nemško in še bolj madjarsko ljudstvo ima prav tako malo ali nima vsaj nič več omike, kakor naše ljudstvo. Razlika je samo v tem, da sta ona naroda v prijetnih razmerah ter se kažeta lehko v šolah in uradih za gospoda, našemu ljudstvu se pa to pridržuje in kar je le mogoče, brani.

Resnice je torej na tem le toliko, ne za piko več. Naj se pusti slov. ljudstvu šola in uradnija, se vé, da na domačih tleh in stavimo, da bode v desetih letih bolje, veliko bolje pri slov. ljudstvu tudi gledé omike in samosvesti.

Če se pa in dokler se nam kaže samo na to, da še slov. ljudstvo nima dovolje omike ali dovolje samosvesti, dotlej nam je to samo znamenje, da ni prave volje, tudi slov. ljudstvu dati tega, kar mu dohaja po božji in človeški pravici.

Žal, da nam še tudi sedanja vlada poje

isto, staro pesem ter nam odklanja pravice do šole in uradnije ne gledé na to, da nam podvezuje s tem žile in da nismo mi krivi, ako se ne povzpnemo na višjo stopinjo omike.

Škode pa vsled tega ne trpimo samo mi, ampak cela država. Čas je torej, da se nam obrne že na bolje.

Družba sv. Cirila in Metoda — kaj je to?

V poduk slovenskemu ljudstvu.

(Konec.)

8. Ali imajo tudi podrugod enake družbe?

Nemci in Lahi segajo tudi drugim narodom v pravico. Zlasti Nemci so te misli, da so sami oni za to na svetu, da bi gospodarili, vsi drugi pa da smo za to rojeni, da se jim klanjamo. Kakor nas Slovence, prav tako pritiskajo od vseh strani naše brate Čehe. Na vse kriplje jim ponujajo svoj nemški jezik. Toda Čehi pravijo: „Ne udajmo se!“ Možati so, je kleni so. Trdo se postavljajo Nemcem po robu. češ, mi nočemo vašega jezika; mi hočemo pri tem ostati, kar so nas naučile naše matere; mi nočemo, da bi naši otroci Nemci postali. Proti pogubnemu delovanju nemškega „šulvereina“ so si ustanovili posebno družbo, kateri pravijo „šolska Matica“. Ona je prva mati češkim otrokom. Zá-nje je oskrbela že brez števila otroških vrtov in šol. Na dveh krajih jim je založila celó latinske šole. V prvih 4 letih svojega delovanja je potrošila za češke šole 316.000 gld. Od kod pa dobiva „šolska Matica“ toliko denarja? V naročje ji ga usipava češko ljudstvo, ki neskončno ljubi svoj materni jezik. Češki delavec si rajši pritrguje od vsakdanjega kruha, kakor da bi tujcem izdajal svojo deco. Češki grajščaki in bogatini darujejo Matici po tisočakih. Kjer koli so Čehi v kaki tovaršiji, gotovo vstane kdo izmed njih in pobira darove za „šolsko Matico“. Tej družbi v prid napravljajo vsako leto krasne veselice — dohodke od njih dobiva Matica, društva, posojilnice, zavarovalnice ji odstopijo po več stotin vsakoletnega dobička. — Slovenci! posnemajmo Čehe; kakor oni „šolsko Matico“, podpirajmo mi družbo sv. Cirila in Metoda!

V škodo hodijo Hrvatom v Istri Lahi. Naši bratje Hrvatje pa ne držé rok križem. Osnovali so si „bratovščino hrvaških ljudij“, katera lepo skrbi za to, da se hrvaška mladina ne odtuji svojemu narodu ter ne zagazi v Lahone.

Da, celó med Nemci so se našli poštenjaki, ki so izprevideli, da je najbolje držati se zlate resnice: „Vsakemu svoje!“ Spoznali so, kako škodljiv je „šulverein“ katoliški veri. Zoper njega so tedaj postavili na noge „katoliško šolsko družbo“, kateri je namen, pospeševati časno in večno srečo mladine, zato pa hoče ustanavljati katoliške šole in razširjati krščanske resnice v šoli in v družini. Ta družba ima malodane enaka pravila, kakor naša družba sv. Cirila in Metoda. Na čelu „katoliški šolski družbi“ stojita kardinal Dunajski in škof Šent-Hipolitski.

Glejte, toliko storé ljudjè po svetu za svojo mladino, da se jim ne izpridi in ne zajde na napačna pota. O letošnjem sv. letu nas opominja sam sv. oče Leon XIII., naj podpiramo dobre šole in naj za-nje darujemo zaukazano miloščino. Čujte glas dobrega pastirja! Mesto, da bi drugam pošiljali mile darove, podpirajte ž njimi rajši dobro domačo stvar, podpirajte ž njimi družbo sv. Cirila in Metoda! Saj se ona bojuje za našo vero, za naš jezik! Ona nadaljuje delo sv. apostolov naših. Ona skrbi, da ne umolkne naš jezik slovenski, ker je tud njega poklicala previdnost božja v hvalo svojo. „Vsi jeziki hvalite Gospoda!“ Deca naša naj slavi Trojedinega v slovenskem jeziku! „Iz ust otrôk in dojencev si si napravil hvalo, da odpraviš sovražnika.“ Na delo toraj v ime božje in v ime slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda! Bog in Slovenci!

Gospodarske stvari.

Krvna uš, velika škodljivka našim jablanom.

Kakor je skrbno opazovanje pokazalo, se ta škodljivi in nevarni mrčes najbolj na naših jablanih zareja in jim sok izsesava. Vojska, kakor so skušnje pokazale, se proti krvni uši najlaglje po zimi pelje in sicer meseca januvarja, februvarja in marca. Vsi ranjeni prostori, na katerih je v preteklem letu krvna uš sedevala in kateri se na nekošnji belkasti prevleki spoznavajo, se morajo skrbno pregledati in potem s tekočino, katera se bode pozneje popisala, temeljito izščetati. Tudi se mora prst okoli debla nekoliko vzkopati in od drevesa proč potegniti, da se zalega krvne uši, ki se morda pod prstjo in v nji nahajajo, dosežejo in pokončajo. Kdor prav skrbno ravnati hoče, ta naj vso skorjo na drevesu dobro poščeta, kakor tudi po njegovih vejah in z omenjeno tekočino izpira. Ker se pri tem delu precej veliko take tekočine porabi, tako je tukaj le take pomočke rabiti, ki so bolj po ceni in ne predragi. Taki so:

1. Navadni lug, kakoršnjega dobivamo, ako lesni pepel z vodo zalijemo.

2. Plinova voda, kakoršuja se dobiva pri narejanju plina kot pristranski pridelek, ta se pa mora za polovico s čisto vodo zmanjšati.

3. Apneno mleko.

4. Zmes iz sode in galuna. 2 kili sode in 1 kilo galuna se v 50 litrih vode raztopi.

Konečno še se omenja, da ni toliko ležeče